

Vergaderjaar 2015–2016

30 977

AIVD

Nr. 135

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Den Haag, 16 december 2015 Met deze brief informeer ik uw Kamer over de prioriteiten en accenten van het AIVD Jaarplan 2016. Het Jaarplan van de AIVD vormt een nadere uitwerking van beleidsartikel 2 van de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Kamerstuk 34 300 VII, nr. 1). Het Jaarplan zelf is vanwege zijn inhoud staatsgeheim gerubriceerd en wordt integraal gedeeld met de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Het Jaarplan is op 15 december besproken en geaccordeerd in de Raad voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten en wordt daaropvolgend in de ministerraad vastgesteld.

Nationale veiligheid en de rol van de AIVD

De AIVD staat voor de nationale veiligheid door tijdig dreigingen, (politieke) ontwikkelingen en risico's te onderkennen die niet direct zichtbaar zijn. Hiertoe verricht de AIVD onderzoek in binnen- en buitenland met inachtneming van de waarborgen van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv). Inlichtingen verzamelen en duiden is daarbij geen doel op zich. Het is een essentiële voorwaarde om terroristische aanslagen te kunnen vrijdelen, een uitreis te verstoren, spionage te ontdekken en meer in het algemeen het regeringsbeleid te ondersteunen ter bescherming van de democratische rechtsorde en andere gewichtige belangen van de staat. De AIVD deelt gericht kennis en informatie met samenwerkingspartners (bijvoorbeeld bestuurders, beleidsmakers, NCTV, Nationale Politie) en zet andere organisaties aan tot handelen.

Geïntegreerde Aanwijzing I&V

Op 23 juni 2015 heb ik uw Kamer geïnformeerd over de prioriteiten en accenten van de AIVD voor 2015 (Kamerstuk 30 977, nr. 119), toen voor de eerste maal op basis van een Geïntegreerde Aanwijzing I&V. Deze Geïntegreerde Aanwijzing beschrijft de vraag naar inlichtingen vanuit verschillende afnemers en vormt daarmee de basis voor de jaarplannen van de AIVD en MIVD. In de Geïntegreerde Aanwijzing is ook rekening gehouden met de eerdere door het kabinet toegekende versterkingen voor

de meerjarenbegroting van de AIVD. De in mijn brief van 23 juni beschreven prioriteiten en accenten van de AIVD, worden voor het overgrote deel gecontinueerd in 2016, omdat de inlichtingenbehoefte met de Geïntegreerde Aanwijzing meerjarig is vastgelegd. Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat zich binnen deze verschillende aandachtsgebieden zorgelijke ontwikkelingen blijven voordoen. De dreiging op het gebied van jihadistisch terrorisme, de instabiliteit aan de randen van Europa, de grote toename van migratiestromen en de veranderingen van mondiale machtsverhoudingen, blijven in 2016 onverminderd grote aandacht en inspanningen vragen binnen de onderzoeken van de AIVD.

Prioriteiten en accenten AIVD-onderzoek

Onderstaand wordt per aandachtsgebied binnen de wettelijke taken van de AIVD, inzicht gegeven in de (gewijzigde) prioriteiten en accenten voor 2016:

Jihadistisch terrorisme

Nederland heeft een terroristisch dreigingsniveau dat sinds maart 2013 wordt aangeduid als «substantieel». In mijn brief van 23 juni jl. beschrijf ik de huidige ontwikkelingen op het gebied van jihadistisch terrorisme, zoals ten aanzien van de dreiging die uitgaat van jihadisten die vanuit Nederland zijn uitgereisd, jihadistische groeperingen met een internationale agenda en de toenemende rol van oude transnationale netwerken. Ook benoem ik dat verschillende van elkaar losstaande elementen kunnen samenkomen, zoals eenlingen, sympathisanten, diffuse lokale netwerken en relaties of inspiraties met andere netwerken en groeperingen. Deze dreigingen zijn ook nu nog actueel. De tragische gebeurtenissen in Parijs van 13 november jl. onderstrepen dit eens te meer. Daarmee blijven de inspanningen van de AIVD in 2016 onverminderd gericht op het tijdig kunnen onderkennen van bovengenoemde nationale en internationale jihadistische dreigingen om daarmee een handelingsperspectief te bieden aan de betreffende overheidsorganisaties. Ook zijn de inspanningen gericht op het voorkomen dat Nederlandse jongeren uitreizen naar strijdgebieden en op het vroegtijdig onderkennen van de dreiging die uitgaat van (teruggekeerde) jihadstrijders. Verder tracht de AIVD ondersteunende en rekruterende activiteiten voor deelname aan de internationale gewelddadige jihad te belemmeren. Er wordt, juist ook op het gebied van jihadistisch terrorisme, actief samengewerkt met andere organisaties in binnen- en buitenland, zoals de NCTV, de Nationale Politie, het Openbaar Ministerie, gemeenten en de Raad voor de Kinderbescherming. Internationale samenwerking vindt plaats met diverse buitenlandse inlichtingendiensten en er wordt binnen Europa veelvuldig operationele informatie uitgewisseld binnen de Counter Terrorist Group (CTG). In het voorjaar van 2016 is de AIVD voorzitter van de CTG, waarbij de AIVD als een van de prioriteiten de verdere intensivering van deze samenwerking heeft benoemd.

Migratiestromen

De AIVD doet onderzoek naar mogelijke veiligheidsrisico's voor Nederland en Nederlandse belangen als gevolg van de sterk toegenomen migratiestromen naar Europa. Dit onderzoek vindt plaats vanuit de in deze brief genoemde invalshoeken van (jihadistisch) terrorisme, radicalisering, links- en rechts-extremisme en spanningen tussen bevolkingsgroepen in Nederland. Ook vindt onderzoek plaats vanuit het landenonderzoek van de AIVD. Over de voortgang van deze onderzoeken vindt, waar nodig, nationaal en internationaal afstemming plaats met samenwerkingspartners van de AIVD.

Radicalisering

Ook de komende jaren geeft de radicalisering van verschillende bevolkingsgroepen in Nederland reden tot zorg. De aanhoudende internationale spanningen vormen een voedingsbodem die, in combinatie met de nationale situatie en persoonlijke factoren, in de nabije toekomst blijft leiden tot een klimaat waarin radicalisering plaatsvindt. In de recente AIVD-NCTV publicatie «Salafisme in Nederland, diversiteit en dynamiek» is het meest recente beeld gegeven van het antidemocratische en onverdraagzame karakter van delen van het «salafistische spectrum», samen met de risico's voor de democratische rechtsorde die de door de AIVD geconstateerde groei ervan met zich meebrengt.

De AIVD benadrukt daarbij dat de dreiging die uitgaat van (de groei van) de radicale islam in Nederland tweeledig is: enerzijds kan deze leiden tot geweld in de vorm van jihadistisch terrorisme, anderzijds kan deze op zichzelf een dreiging vormen tegen de democratische rechtsorde vanwege het onverdraagzame en antidemocratische gedachtegoed dat verspreid wordt. De AIVD onderzoekt beide typen dreiging. Het onderzoek naar personen en organisaties die een jihadistisch gedachtegoed verkondigen, helpt om tijdig zicht te krijgen op jihadisten en faciliteert daarbij mede het onderzoek naar jihadistisch terrorisme van de AIVD. Het onderzoek naar de niet-jihadistische radicale islam helpt onder meer de NCTV, de lokale overheden en andere relevante organisaties bij het treffen van maatregelen tegen individuen die anderen aanzetten tot anti-integratief en onverdraagzaam isolationisme.

Links- en rechts-extremisme

Op het gebied van het onderzoek naar links- en rechts-extremisme, zijn de in mijn brief van 23 juni beschreven ontwikkelingen en de bijbehorende prioriteiten en accenten nog steeds actueel. De onderzoeksinspanningen op dit aandachtsgebied worden in 2016 gecontinueerd. De duiding van de feitelijke dreiging die de AIVD hiermee aangaande links- en rechts-extremisme verschaft, is essentieel om de NCTV en gezagsdragers op lokaal en nationaal niveau een realistisch handelingsperspectief te bieden.

Proliferatie van massavernietigingswapens

Massavernietigingswapens vormen potentieel een grote bedreiging voor de internationale vrede en veiligheid. Nederland heeft internationale verdragen ondertekend die erop gericht zijn om de proliferatie van dergelijke wapens tegen te gaan. De gezamenlijke Unit Contraprolieratie van de AIVD en de MIVD doet onderzoek naar landen die ervan worden verdacht dat zij, in strijd met die internationale verdragen, werken aan het ontwikkelen van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen of daar al over beschikken. De prioriteitstelling voor het (gezamenlijke) onderzoek door beide diensten, wordt in 2016 gecontinueerd.

Landenonderzoek

Het landenonderzoek van de AIVD wordt uitgevoerd teneinde de regering achtergrondinformatie en handelingsperspectief te bieden en te gebruiken bij overleg over onderwerpen die de Nederlandse nationale en internationale politieke belangen raken. Daarbij raakt het landenonderzoek steeds nauwer aan de veiligheidstaken van de AIVD. Voor die landen waar in de Geïntegreerde Aanwijzing een gezamenlijke inlichtingenbehoefte voor de AIVD en MIVD is gesteld, vindt de uitvoering van deze onderzoeken plaats in nauwe (operationele) samenwerking en afstemming met de MIVD. De inlichtingenbehoefte uit de Geïntegreerde Aanwijzing voor het Landenonderzoek blijft ook van kracht in 2016.

(Digitale) spionage en cyberdreiging

De inlichtingenbehoefte op het gebied van buitenlandse inlichtingenactiviteiten (spionage) in Nederland of gericht tegen Nederlandse belangen wordt in 2016 voortgezet. Het onderzoek blijft erop gericht om ongewenste activiteiten te onderkennen en te verstoren door eigen handelen, of door het aanreiken van handelingsperspectieven aan de daartoe geëigende autoriteiten. Op het gebied van digitale spionage geldt dat de anonimiteit en winstgevendheid van digitale aanvallen ongekende nieuwe mogelijkheden biedt voor de daders/opdrachtgevers om hun politieke en/of economische belangen te behartigen. De voorbeelden van waargenomen digitale aanvallen, gericht op spionage en het vergaren van kwetsbare en kostbare informatie, zijn talrijk en de dreiging en (potentiële) schade daarvan is groot. Ook kan het gaan om digitale aanvallen gericht op sabotage of maatschappelijke ontwrichting. De AIVD doet onderzoek naar dergelijke cyberaanvallen en werkt daartoe nauw samen met de MIVD en met het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) van de NCTV.

Veiligheidsbevordering en Stelsel Bewaken en Beveiligen

De inspanningen van de AIVD op het gebied van veiligheidsbevordering en ten behoeve van het Stelsel Bewaken en Beveiligen blijven in 2016 onveranderd. Hetzelfde geldt voor de prioriteiten en accenten op het gebied van informatiebeveiliging, zoals uitgevoerd door het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging (NBV) van de AIVD.

Hoofdpijnen 2016 t.a.v. overige (taak)gebieden van de AIVD

Onderstaand wordt ingegaan op hoofdpijnen uit het Jaarplan van de AIVD voor de overige (taak)gebieden, zoals veiligheidsonderzoeken, bedrijfsvoering en ICT:

Vertrouwensfuncties en Veiligheidsonderzoeken

De AIVD geeft uitvoering aan taken op het gebied van de aanwijzing van vertrouwensfuncties en de uitvoering van veiligheidsonderzoeken, zoals bedoeld in de Wiv en in de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo). Daarbij wordt nu zowel voor de publieke als de private aanvragers van Veiligheidsonderzoeken een tarief in rekening gebracht. In 2016 wordt daarnaast gewerkt aan de implementatie van één gezamenlijke unit Veiligheidsonderzoeken voor de AIVD en MIVD. Het streven is om in 2017 deze gezamenlijke unit te realiseren, in het verlengde van aanbevelingen van de Commissie evaluatie Wiv 2002 (Kamerstuk 33 820, nr. 1). Meer samenwerking, afstemming, uniformiteit en flexibiliteit in de wijze waarop beide diensten de Wvo uitvoeren, dragen bij aan een efficiëntere en effectievere uitvoering van deze Wet.

Opvolging onderzoek Algemene Rekenkamer

In lijn met de toezeggingen in de kabinetsreactie op het rapport «Bezuinigingen en intensiveringen bij de AIVD» van de Algemene Rekenkamer (Kamerstuk 30 977, nr. 114), wordt door de AIVD een meerjarig implementatieplan opgesteld. Hierin worden onder meer de gerichte investeringen door het kabinet in de AIVD uitgewerkt, net als de opvolging van de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer. In het plan zijn uitgangspunten en contouren opgenomen die de komende jaren leidend zijn bij de verdere doorontwikkeling van de organisatie, zoals ten aanzien van opleidingen, permanente innovatie en ICT.

Werving, selectie en opleiding van nieuw personeel

In 2016 en volgende jaren krijgt de werving, selectie en opleiding van nieuw personeel binnen de AIVD onverminderd hoge prioriteit. Deze instroom van nieuwe medewerkers hangt samen met de gerichte versterkingen door het kabinet in de AIVD. Daarnaast blijft werving, selectie en opleiding nodig vanwege de reguliere in-, door-, en uitstroom van personeel. Een hiertoe speciaal in het leven geroepen interne taskforce, gericht op een optimale werking van de keten van inen doorstroom (o.a. werving, selectie, veiligheidsonderzoeken, opleiding en training), zal in 2016 worden voortgezet.

Onderzoek co-locatie AIVD en MIVD

Op 13 november jl. hebben de Minister van Defensie en ik uw Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek naar de gezamenlijke huisvesting voor de AIVD en MIVD (Kamerstuk 30 977, nr. 134).

Het Rijksvastgoedbedrijf heeft nu opdracht gekregen om deze gezamenlijke huisvesting vorm te geven op de Frederikkazerne in Den Haag. Deze co-locatie van beide diensten zal leiden tot synergievoordelen en een hogere kwaliteit in de taakuitvoering van beide diensten. De realisatie van de gezamenlijke huisvesting zal in 2022 een feit zijn.

Herziening Wiv 2002

De herziening van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv 2002) is enerzijds gericht op de wettelijke verankering van de de benodigde onderzoeksmogelijkheden van de AIVD en anderzijds op de verankering van de waarborgen op het gebied van privacy, conform de beginselen van het EVRM. Een ontwerp van het wetsvoorstel voor de nieuwe Wiv is in juli van dit jaar in internetconsultatie gegeven. De uitkomsten van deze consultatie kunnen, samen met de uitslag van het Privacy Impact Assessment (PIA), leiden tot een aanpassing van het wetsvoorstel. Na advies van de Raad van State zal het rapport zo spoedig mogelijk aangeboden worden aan uw Kamer.

Informatievoorziening en ICT

Met de versterking van de AIVD en de bijbehorende taakuitvoering, neemt ook de behoefte aan verdere ontwikkeling van de informatievoorziening en ICT toe. In de komende jaren investeert de AIVD in hulpmiddelen om digitale (bron)gegevens beter te verwerken en analyseren. Om in te spelen op acute dreigingen is er de behoefte om een deel van deze gegevens ook steeds meer realtime ter beschikking te hebben. Ook werkt de AIVD aan het verder wendbaar maken van de systeemontwikkeling, teneinde snel in te kunnen spelen op veranderingen binnen het operationele onderzoek van de AIVD. Binnen de ondersteunende processen van de AIVD zijn de inspanningen, ook op het gebied van informatievoorziening en ICT, gericht op verdere uitgavenbesparing en efficiency.

Rapportage en verantwoording

Met deze Jaarplanbrief heb ik u inzicht gegeven in de prioriteiten en accenten voor de AIVD in 2016 mede in relatie tot het budget en de samenwerking met (keten)partners in het veiligheidsdomein. Verantwoording over de uitvoering van het Jaarplan wordt in het openbaar afgelegd in het departementale jaarverslag van mijn departement en in het eigen jaarverslag van de AIVD. Tussentijds rapporteert de AIVD over de voortgang via periodieke voortgangsrapportages, waarin de focus ligt op de activiteiten en resultaten van de dienst, en in het Nationale

Inlichtingenbeeld, waarin de focus ligt op de bevindingen van de dienst. Beide rapportages worden gedeeld en besproken met de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van uw Kamer.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk